

UCHWAŁA Nr XXIII.138.2025

RADY GMINY RACIĄŻ

z dnia 30 grudnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Raciąż
na lata 2026- 2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. 2025, poz. 1153) w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2025, poz. 49 ze zm.), Rada Gminy Raciąż uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Raciąż na lata 2026- 2028, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Raciąż.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Mateusz Pieniak

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr XXIII.138.2025
Rady Gminy Raciąż
z dnia 30 grudnia 2025 r.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem gminy jest opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny.

Zadaniem programu jest utworzenie systemu wspomagającego rodzinę, zapobieganie dysfunkcji poprzez wyposażenie rodziny, dzieci i młodzież w kompetencje pozwalające samodzielnie zmagać się z problemami. Pomoc ta ma na celu wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, umożliwienie powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej a także podtrzymanie uczestnictwa w życiu społecznym i właściwego wypełniania ról społecznych. Dla osiągnięcia tych celów konieczne jest współdziałanie wszystkich instytucji ukierunkowanych na wspieranie rodziny. Udzielanie wsparcia i pomocy specjalistycznej może uchronić przed wzrostem zjawiska degradacji rodzin a także powielaniem nieprawidłowych wzorców przez dzieci i młodzież w przyszłości. We wsparciu rodziny w walce z problemami należy zwrócić uwagę na naukę samodzielnego zmagania się z trudnościami, nabywanie nowych umiejętności oraz prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie. Praca organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka powinna w szczególny sposób uwzględniać potrzeby dzieci w rodzinach i w środowisku lokalnym.

Dotychczas obowiązujący Program Wspierania Rodziny przyjęty uchwałą Rady Gminy Raciąż Nr XLIII/323/2022 z dnia 20 grudnia 2022 r. z dniem 31 grudnia 2025 r. utraci swoją moc.

W związku z powyższym przyjęcie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 w Gminie Raciąż jest w pełni uzasadnione.

*Załącznik
do Uchwały Nr XXIII.138.2025
Rady Gminy Raciąż
z dnia 30 grudnia 2025 r.*

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

na lata 2026 - 2028
w Gminie Raciąż

Spis treści:

I WPROWADZENIE.....	3
II PODSTAWA PRAWNA.....	4
III ORGANIZACJA WSPIERANIA RODZINY.....	4
IV DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE RACIĄŻ.....	6
V ANALIZA SWOT.....	8
VI OBSZARY PROBLEMOWE.....	9
VII ADRESACI PROGRAMU.....	10
VIII CEL GŁÓWNY.....	10
IX CELE SZCZEGÓŁOWE.....	10
X REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU.....	10
XI EFEKTY PROGRAMU.....	11
XII ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....	11
XIII EWALUACJA, MONITORING I OCENA PROGRAMU.....	11
XIV OKRES OBOWIĄZYWANIA.....	12
XV POSTANOWIENIA KOŃCOWE.....	12

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE RACIĄŻ NA LATA 2026-2028

I WPROWADZENIE

Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem rozwoju wszystkich jej członków. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtuje się osobowość dziecka. Rodzina oddziałuje na dziecko przekazując mu system wartości oraz tradycje. Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze niosą ze sobą wiele skutków pozytywnych ale niestety również i negatywnych, które przyczyniają się do rozpadu rodziny.

Działania służb i instytucji powołanych do pracy na rzecz dobra rodziny i dziecka powinny być zintegrowane ponieważ problemy występujące w rodzinie są złożone i wymagają interdyscyplinarnej współpracy. Choroba alkoholowa rodziców, przemoc domowa, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, wypadki losowe to główne problemy dezorganizujące życie rodzin. Różnorakie formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej należy docenić i ciągle udoskonalać. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać, wspomagać aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Wsparcie rodziny powinno być wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Główną zasadą powinna być zasada pomocniczości. Działania przyniosą najlepszy efekt gdy będą odbywać się za zgodą rodziny i z jej aktywnym udziałem. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, winna być kompleksowa i obiektywna. System wsparcia powinien obejmować zarówno rodziny biologiczne jak i zastępcze. Gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, podstawowym celem pracy z rodziną biologiczną będzie jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są również

ważne ze względów społecznych i ekonomicznych, konieczne z uwagi na obniżenie kosztów związanych z pobytem dziecka w rodzinie lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Do zadań własnych gminy należy m.in. tworzenie 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania rodziny na lata 2026-2028 został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jest strategicznym dokumentem Gminy Raciąż mającym na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie wykorzystując zasoby gminne.

II PODSTAWA PRAWNA

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym

III ORGANIZACJA WSPIERANIA RODZINY

Obowiązek wspierania rodziny oraz organizacja pieczy zastępczej w zakresie ustawowym spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Ustawa określa podział kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, który przedstawia się następująco:

GMINA	POWIAT
• Profilaktyka- wspieranie rodziny • Asystent rodziny • Placówki wsparcia dziennego • Rodziny wspierające • Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka	• Piecza zastępcza i instytucjonalna • Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej • Adopcje • Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka

	• Placówki opiekuńczo wychowawcze • Organizator rodzinnej pieczy zastępczej(koordynator) • Rodziny pomocnicze
--	---

Zadaniem ustawowym gminy jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną przeżywającą trudności. Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych, wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Nienormowany i elastyczny czas pracy asystenta rodzinnego służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego, którego zadanie polega między innymi na systematycznej diagnozie środowisk zagrożonych wykluczeniem i udzielanie im odpowiedniego wsparcia. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Koniec zatrudnienia ustaje wówczas gdy rodzina osiągnie samodzielność i prawidłowo wykonuje funkcje opiekuńczo – wychowawcze.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy również współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, albo w rodzinnym domu dziecka.

Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

IV DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE RACIĄŻ

Gmina Raciąż jest gminą wiejską położoną w powiecie mazowieckim. W skład Gminy liczącej 8 632 mieszkańców wchodzi 53 sołectwa. Siedzibą władz samorządowych Gminy jest miasto Raciąż. Do roku 1992 była to siedziba władz miejsko – gminnych. W roku tym miasto uzyskało statut gminy wydzielonej. Gmina Raciąż jest największą gminą wiejską w powiecie płońskim.

W gminie Raciąż w przeważającej części gospodarstw matka zajmuje się wychowaniem dzieci i domem, natomiast ojciec pracuje. W ostatnich latach coraz bardziej popularny staje się układ w którym obydwie rodziców pracuje, natomiast dzieci chodzą do szkoły, przedszkola lub zajmują się nimi babcie lub opiekunki.

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych.

Dysfunkcje w rodzinie wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym i zawodowym. Istotną rolę zgodną z polityką społeczną państwa odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym lub rzeczowym. Na terenie gminy istnieją też osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Duża część osób wykluczonych społecznie to osoby podlegające uzależnieniom głównie od alkoholu. Z obserwacji wynika, że jest to ogromny problem społeczny, wpływający destrukcyjnie na życie rodzinne.

W związku z wprowadzeniem programu 800 + oraz innymi świadczeniami sytuacja w rodzinach w ostatnich latach znacznie się poprawiła. Przyczyniło się w znacznej mierze do ograniczenia ubóstwa przede wszystkim w rodzinach wielodzietnych.

Z roku na rok wzrasta bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, przez co zwiększa się zapotrzebowanie na porady specjalistyczne, terapie skierowane do rodziców opiekunów i dzieci. Z wniosków i rekomendacji wyżej wspomnianej ewaluacji wynika iż należy nadal prowadzić kampanie społeczne o możliwości uzyskania wsparcia, prowadzić działania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży, propagować właściwe postawy społeczne i rodzicielskie, kontynuować, dostosować i poszerzać ofertę pomocową do aktualnych potrzeb rodzin, podnosić kompetencje osób działających na rzecz dobra rodziny organizować w sposób atrakcyjny czas dla dzieci i młodzieży usprawniać współpracę między instytucjami.

Zadania z zakresu pomocy społecznej oraz kierowanie lokalnej polityki społecznej na terenie Gminy Raciąż koordynuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest on inicjatorem działań o charakterze pomocowym aktywizującym oraz integrującym różnorodne środowiska na rzecz grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Najczęstszą przyczyną udzielania pomocy w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Raciążu jest bezrobocie i długotrwała bądź ciężka choroba.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stworzyła możliwość przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom poprzez wspieranie rodzin, w tym m.in. poprzez asystenta rodziny. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin korzystających z wsparcia asystenta rodziny.

Tabela nr 1: Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2023 – 2025
(na podstawie danych OPS w Raciążu)

ROK	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
2023	17
2024	15
2025	14

Źródło: Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążu

Nadrzędnym celem pracy asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności. Na pracę z rodziną składa się ocena jej sytuacji, planowanie i realizacja zadań mających na celu poprawę funkcjonowania rodziny w obszarze ekonomiczno – socjalnym, opiekuńczo – wychowawczym i społecznym. W tym celu asystent rodziny wspólnie z członkami rodziny opracowuje plan pracy, który jest następnie realizowany. Z planem pracy zapoznaje się także pracownik socjalny. Na uwagę zasługuje fakt, że do pracy z asystentem rodziny w głównej mierze kierowane są te rodziny, w których występuje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Są to rodziny, które borykają się z wieloma problemami, a ich trudna sytuacja jest wynikiem kilkuletnich zaniedbań czy też zaniechań.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążu realizuje działania na rzecz 14 dzieci z terenu gminy Raciąż umieszczonego w pieczy zastępczej. 10 dzieci umieszczonych jest w rodzinach zastępczych, a 4 dzieci w Placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Płońsku. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, wydatki ponosi gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej.

W pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej gmina ponosi 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku – 30 %, a w trzecim i następnych latach – 50%.

Tabela Nr 5. Wykaz dzieci z terenu gminy umieszczonych w pieczy zastępczej oraz odpłatność za pobyt.

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Kwota odpłatności
2023	14	195,834
2024	15	236,141
2025	14	249,193

Źródło: Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Raciąż

V ANALIZA SWOT

Analiza SWOT pozwala na ocenę jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów.

Mocne strony	Słabe strony
• Opracowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych • Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie • Duża ilość instytucji wspierających rodzinę (OPS, PCPR, GKRPA, Policja, Sąd, Służba Zdrowia) • Dobre rozeznanie środowiska lokalnego poprzez pracowników służb Pomocy Społecznej, Policji Pracowników Oświaty • Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny	• Bierna postawa wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie • Utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego z uwagi na pandemię (psycholog, terapeuta, psychiatra, mediator) • Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucenie autorytetu szkoły, nauczyciela • Brak świadomości społecznej o potrzebach, możliwościach w zakresie rodziny zastępczej • Brak rodzin wspierających

	• Brak specjalistycznych usług opiekuńczych • Wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) oraz brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Powołanie asystenta rodziny celem wsparcia rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej • Edukacja rodziców, w szczególności poprzez radzenie sobie ze stresem, agresją bezradnością, zarządzanie budżetem domowym • Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę • Realizacja rządowych programów i możliwość pozyskiwania funduszy unijnych • Rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym	• Zanik więzi i tradycji rodzinnych • Wzrost kosztów utrzymania rodzin • Rozpad związków (rozwoły, separacje, wyjazdy za granicę) • Wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży konsumpcjonizm, narastająca przemoc • Uzależnienie członków rodziny od alkoholu, hazardu, internetu, środków odurzających • Stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych jako wroga • Ograniczanie środków finansowych z budżetu państwa na zadania realizowane przez Jednostki Samorządu Terytorialnego

VI OBSZARY PROBLEMOWE

Działania w zakresie wspierania rodziny dotyczą następujących obszarów problemowych:

- Wsparcia rodzin z dziećmi w prawidłowym wypełnianiu funkcji wychowawczej,
- Podejmowania działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny,
- Koordynacji działań różnych instytucji działających ze środowiskami dysfunkcyjnymi,

- Zmniejszania skali zjawisk zaburzających prawidłowe funkcjonowanie rodziny tj.: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, depresja u dziecka, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, przemoc, brak kompetencji rodzicielskich.

VII ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do wszystkich rodzin i dzieci zamieszkałych na terenie Gminy Raciąż a w szczególności:

- Rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w rodzinie zastępczej
- Rodzin którym zostały odebrane bądź ograniczone prawa rodzicielskie,
- Rodzin dysfunkcyjnych,
- Rodzin przeżywających chwilowe trudności opiekuńczo – wychowawcze.

VIII CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Wzmocnienie rodzin z terenu Gminy Raciąż w zakresie prawidłowego funkcjonowania, wychowania i opieki nad dziećmi oraz ograniczenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

IX CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Wczesna identyfikacja rodzin wymagających wsparcia.
2. Zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom przeżywającym trudności.
3. Wzmocnienie kompetencji opiekuńczo- wychowawczych rodziców.
4. Wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów socjalnych i bytowych.
5. Zwiększenie współpracy między instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny

X REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Do realizacji programu zostaną zaangażowane następujące instytucje:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążu
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Komisariat Policji w Raciążu
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Szkoły i przedszkola

- Placówki służby zdrowia
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płońsku
- Powiatowy Urząd Pracy w Płońsku
- Centrum Zdrowia „Szansa”
- Sąd Rejonowy w Płońsku

XI EFEKTY PROGRAMU

W wyniku przeprowadzonych działań przewidziane jest osiągnięcie następujących efektów:

- Polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- Wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa dziecka i rodziny,
- Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- Zminimalizowanie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej,
- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- Poprawa jakości funkcjonowania rodziny,
- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- Umożliwienie dzieciom umieszczonych w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- Rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

XII ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Zadania trzyletniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny będą realizowane i wdrażane etapowo zgodnie z możliwościami finansowymi Gminy. Program finansowany będzie ze środków Budżetu Gminy Raciąż.

XIII EWALUACJA, MONITORING I OCENA PROGRAMU

Program będzie monitorowany i ewaluowany na bieżąco w zależności od zmieniającej się sytuacji rodzin w gminie i pojawiających się potrzeb. Monitoring będzie służył analizie i ocenie zebranych informacji i planowaniu dalszych działań w celu zapewnienia najlepszych efektów podjętych inicjatyw.

Monitoring programu będzie prowadzony corocznie poprzez gromadzenie danych i informacji w zakresie wszystkich działań opisanych w niniejszym programie.

Rodzina stanowi o trwałości społeczeństwa, jest nośnikiem obowiązujących w danym społeczeństwie norm, wzorców, dlatego należy ją w sposób szczególny objąć pomocą w trudnych chwilach. Program powstał aby rodziny z różnymi trudnościami na terenie Gminy Raciąż otrzymały pomoc oraz potrzebne wsparcie.

IX OKRES OBOWIĄZYWANIA

Program obowiązuje w latach 2026- 2028.

X POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Program stanowi integralną część lokalnej polityki społecznej gminy i podlega uchwaleniu przez Radę Gminy Raciąż.

**Niniejszy dokument został przygotowany przez Asystenta Rodziny w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Raciążu.*